

Kapecitabinas tulžies takų piktybinių navikų gydymui

Jei Jūsų onkologinės ligos gydymui gydytojas rekomendavo kapecitabiną, šiame dokumente rasite svarbią informaciją apie šį vaistą ir kai kuriuos su juo susijusius aspektus.

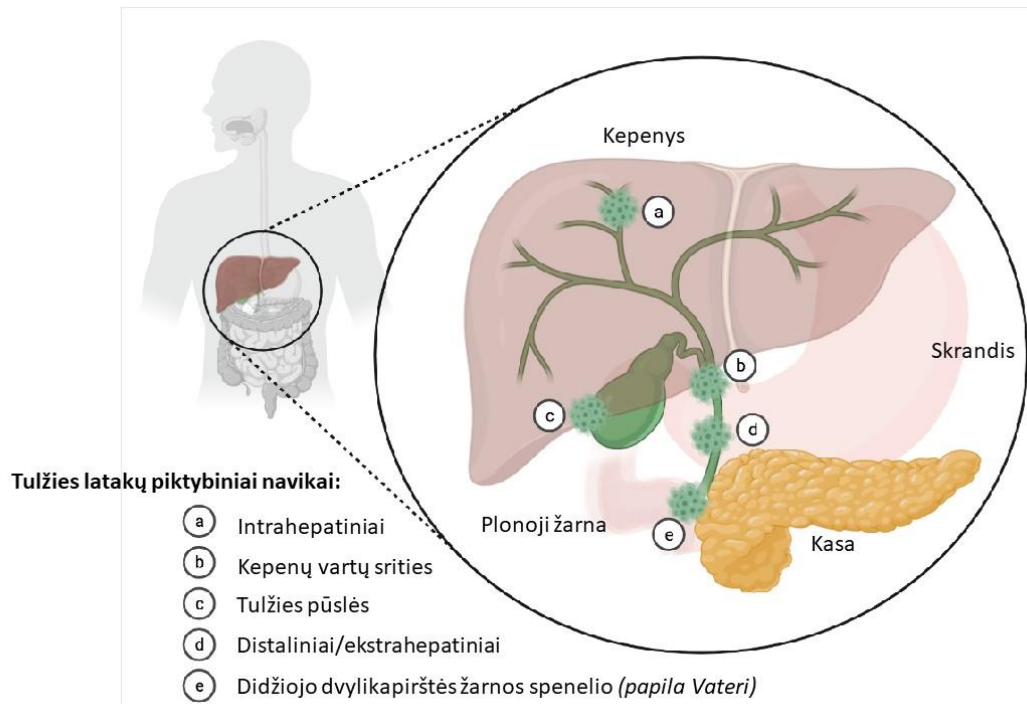
Tulžies takų piktybinis navikas

Tulžies takų piktybiai navikai išsivysto iš ląstelių (vadinamų cholangiocitais), kurios sudaro tulžies sistemos gleivinę (žemiau esančiame paveikslėlyje pavaizduota žalia spalva). Tulžies latakai yra maži vamzdeliai, kuriais iš kepenų ir tulžies pūslės į plonąją žarną patenka tulžis, naudojama maistui virškinti.

Tulžies takų piktybiniai navikai skirstomi į tulžies latakų (cholangiokarcinoma), tulžies pūslės ir didžiojo dvylikapirštės žarnos spenelio (*papila Vateri*) spenelio:

- 1. Cholangiokarcinoma** - taip pat vadinama tulžies latakų piktybiniu naviku. Yra išskiriami trys tipai, priklausomai nuo lokalizacijos:
 - intrahepatinė cholangiokarcinoma – kai navikas vystosi kepenyse esančiuose tulžies latakuose;
 - kepenų vartų srities cholangiokarcinoma – kai navikas vystosi tulžies latakuose iš karto už kepenų (apimantis bendrąjį kepenų, dešinįjį ir/ar kairįjį kepenų latakus);
 - distalinė/ekstrahepatinė cholangiokarcinoma – kai navikas vystosi toliau už kepenų esančiuose tulžies latakuose.
- 2. Tulžies pūslės navikas** – vystosi tulžies pūslės gleivinėje.
- 3. Didžiojo dvylikapirštės žarnos spenelio (*papila Vateri*) navikas** – vystosi plonosios žarnos ir tulžies latakų susijungimo vietoje.

Jūs gavote šį informacinį lapelį, nes Jums buvo diagnozuotas tulžies takų piktybinis navikas. Jūsų onkologas gali su Jumis aptarti, kuris tulžies takų piktybinis navikas Jums diagnozuotas ir kiek liga yra išplitusi.

Kas yra kapecitabinas?

Kapecitabinas yra chemoterapinis vaistinis preparatas, naikinantis piktybines ląsteles, trukdydamas jų dauginimosi procesui. Kadangi vaistas gali pakenkti ir normalioms ląstelėms, todėl gali sukelti nepageidaujamą poveikį.

Kaip vartojamas kapecitabinas?

Kapecitabinas yra vartojamas tabletėmis per burną. Kiekvieno chemoterapijos ciklo pradžioje iš vaistinės gausite kapecitabino tablečių. Šį vaistinį preparatą vartosite 2 savaites iš eilės 2 kartus per parą (ryte ir vakare).

Laiko intervalas tarp dozių turėtų būti 12 valandų, bet jeigu Jums patogiau, galite vartoti tabletes kas 10 ar 11 valandų (tačiau ne mažesniu nei 8 valandų intervalu).

Tabletes būtina išgerti per 30 minučių po valgio (jei negalite tinkamai pavalgyti, užteks ir užkandžio) užgeriant dideliu kiekiu vandens. Tabletes reikia išgerti nekramtytas ir neperlaužtas, tačiau, jei tabletę sunku nuryti, galite ją ištirpinti vandenyje. Jeigu pamirštate pavartoti dozę, nebevartokite pamirštos dozės. Negalima vartoti dvigubos dozės norint kompensuoti praleistą dozę. Toliau gerkite vaistą laikydamiesi nurodyto dozavimo grafiko.

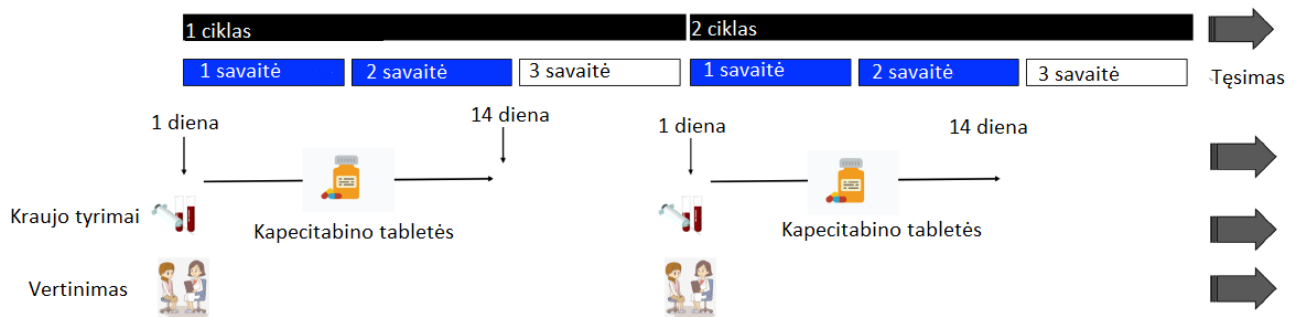
Gdytojas nuspręs, kokią vaisto dozę Jums paskirti, atsižvelgdamas į Jūsų ūgį, svorį, amžių, bendrą sveikatos būklę. Vaistininkas Jums pasakys, tikslų tablečių skaičių, kurį reikia išgerti kiekvieną kartą.

Gydymo kapecitabinu schema

Gydymas kapecitabinu atliekamas cikliškai, t. y. tam tikrais laiko tarpais. Standartinė gydymo schema kapecitabinu yra trijų savaitių ciklas, kurią sudaro 14 dienų chemoterapijos (nuo 1 dienos iki 14 dienos) ir viena savaitė poilsio.

Prieš kiekvieną chemoterapijos ciklą, Jums bus atliktas kraujo tyrimas ir gydytojas onkologas įvertins, ar galima skirti gydymą. Labai svarbu pranešti apie visus simptomus ir problemas po paskutinio chemoterapijos skyrimo, kad vaisto dozę ir skyrimo grafiką būtų galima pritaikyti individualiai Jums.

Kapecitabino gydymo schema: 2 savaitių gydymas, 1 savaitės pertrauka

Gydymo kapecitabinu trukmė

Gydytojas onkologas-chemoterapeutas su Jumis aptars gydymo trukmę. Įprastai kiekvienas gydymo kapecitabinu ciklas trunka 3 savaites. Jei gerai toleruosite gydymą, Jums bus skiriami mažiausiai 8 gydymo ciklai (vidutiniškai 6 mėnesius).

Kokie yra galimi šalutiniai kapecitabino poveikiai?

Yra žinomi galimi gemcitabino šalutiniai poveikiai, tačiau Jūs galite nei vieno iš jų nepatirti. Tai nereiškia, jog skiriamas gydymas yra neefektyvus, nes nėra ryšio tarp pašalinių poveikių pasireiškimo ar jų sunkumo ir vaistinio preparato efektyvumo.

Jums gali pasireikšti kai kurie šalutiniai poveikiai, tačiau mažai tikėtina, jog pasireikš visi galimi. Galimi šalutiniai poveikiai yra dažnai nuspėjami, atsižvelgiant į jų pasireiškimo pradžią, trukmę ir sunkumą. Jie beveik visada yra grįžtami ir po gydymo turėtų visiškai išnykti.

Chemoterapiniai vaistiniai preparatai negali atskirti piktybinių ląstelių nuo normalių, dėl to kaip ir daugelis kitų, gemcitabinas naikina ne tik piktybines, bet ir normalias, greitai besidalijančias, tokias kaip kraujo, burnos epitelio, skrandžio, žarnyno ar kitas ląsteles, dėl to gali pasireikšti šalutiniai poveikiai. Kai gydymas baigiamas, normalios ląstelės atsinaujina.

Yra daug vaistų, kurie gali būti vartojami chemoterapijos metu siekiant kontroliuoti ir sumažinti galimą šalutinį poveikį.

Generated by Dr MG Prete and Dr C Braconi (oncologists) based on information developed by Macmillan Cancer Support and used with permission. Revised by Ms J Milne (nurse), Ms H Morement (patient representative). Translated by Prof J Kupcinkas (gastroenterologist), Dr E Kreivenaite (gastroenterologist), Dr E Morkunas (oncologist). Translation project coordinator: Dr. R Casolino.

Keletas dažniausiai pasireiškiančių nepageidaujamų poveikių

Hematotoksiškumas – toksinis poveikis Jūsų kraujo ląstelėms:

- **Mažas baltųjų kraujo ląstelių (leukocitų) skaičius ir infekcijų rizika**

Chemoterapija dažnai sumažina leukocitų skaičių, kurie padeda kovoti su infekcijomis. Jei Jūsų leukocitų skaičius yra per mažas (tai vadinama neutropenija), Jums gali būti padidėjusi infekcijų rizika. Šiuo metu svarbu būti atsargiems ir vengti situacijų, kurios gali padidinti infekcijų riziką: vengti buvimo sausakimšose vietose ar turėti kontaktą su peršalimo ligomis sergančiais žmonėmis.

Kadangi dažniausiai leukocitų skaičius būna mažiausias tarp 10-os ir 14-os dienų, šiomis dienomis ypač svarbu vengti infekcijos.

Leukocitų sumažėjimas yra vienas iš pagrindinių rodiklių, kuriuos gydytojas vertins prieš skirdamas kitą chemoterapijos dozę. Dažniausiai iki kito chemoterapijos ciklo leukocitų kiekis grįžta į normos ribas. Kartais leukocitų kiekis gali būti per mažas, kad būtų galima tęsti suplanuotą gydymą todėl gydytojas trumpam atidės gydymą, kol ląstelių skaičius normalizuosis.

Svarbu, kad žinotumėte infekcijos požymius ir simptomus, kad juos pajūtę, nedelsiant kreiptumėtės į gydymo įstaigą:

- karščiavimas $>38^{\circ}\text{C}$, nepaisant paracetamolio vartojimo;
- staiga atsirandęs drebulys ar bloga savijauta;
- gerklės skausmas, kosulys, viduriavimas, dažnas šlapinimasis.

- **Raudonųjų kraujo ląstelių (eritrocitų) skaičiaus sumažėjimas**

Chemoterapija gali sumažinti eritrocitų skaičių. Svarbiausias eritrocitų vaidmuo yra deguonies pernešimas organizme. Jei raudonųjų kraujo ląstelių yra per mažai (tai vadinama anemija) Jūs galite jausti nuovargį ar dusulį. Jei anemija yra sunki, gali reikėti perpilti kraują.

- **Trombocitų skaičiaus sumažėjimas ir mėlynių bei kraujavimo rizika**

Chemoterapija gali sumažinti trombocitų skaičių. Trombocitai yra svarbūs kraujo krešėjimui. Jei Jūsų trombocitų skaičius yra per mažas (ši būklė vadinama trombocitopenija), Jūs nebegalite gauti chemoterapijos ir Jūsų gydytojas atidės gydymą, kol trombocitų skaičius padidės. Jei Jums atsiranda mėlynės ar pasireiškia kraujavimas iš nosies, dantenu, atsiranda smulkių raudonų ar violetinių dėmių ant odos, praneškite apie tai savo gydytojui.

Viduriavimas - jei skystomis išmatomis tuštinatės daugiau kaip 4 kartus per parą, praneškite apie tai savo gydytojui, Jums paskirs vaistų nuo viduriavimo (Loperamido). Reikia išgerti po vieną Loperamido tabletę kiekvieną kartą skystai pasituštinus. Nepamirškite gerti pakankamai vandens, kad koreguotumėte skysčių trūkumą. Jei viduriuojate, rekomenduojama valgyti mažiau skaidulų

turinčio maisto, žalių vaisių, daržovių, gerti vaisių sulčių. Taip pat gali padėti alkoholio, kofeino, pieno produktų ir riebaus maisto vengimas.

Pląštakų ir pėdų odos reakcija – Jūsų rankos ir kojos gali parausti, atsirasti skausmas, patinimas, išsausėja oda, panašiai kaip nudegus saulėje. Delnų ir padų oda gali pradėti švelniai luptis, gali atsirasti kojų ar rankų tirpimas, dilgčiojimas. Pasireiškus šiam sindromui gali reikėti sumažinti vaisto dozę, o kartais kai odos pokyčiai sunkesni, gydymą gali tekti nutraukti. Taikomos prevencijos priemonės gali sumažinti šio nepageidaujamo poveikio išsivystymą. Patarimus rasite skyriuje „Patarimai gydymo metu“.

Burnos žaizdos ir opos - kad išvengtumėte mikrobuų dauginimosi burnoje, po kiekvieno valgymo būtina išsivalyti dantis. Siekiant išvengti žaizdų burnoje atsiradimo arba pagreitinti jų gyjimą, rekomenduojame naudoti minkštą dantų šepetėlį ir skalauti burną tris kartus dienoje naudojant ½-1 arbatinio šauktelio sodos sumaišytos su vandeniu arba įprastu burnos skalavimo skysčiu. Rekomenduojame vengti rūgščių maisto produktų tokių kaip apelsinų, citrinų ar greipfrutų. Atsiradus žaizdelių burnoje, praneškite apie tai savo gydytojui.

Padidėję kepenų ferment rodikliai – jeigu Jums bus padidėję transaminazių (baltymų, kuriuos gamina kepenys) kiekis, Jūs paprastai to nepastebėsite. Gydytojas tai patikrins atlikdamas kraujo tyrimus ir įvertins, ar reikia koreguoti skiriamą chemoterapijos dozę.

Nuovargis – labai dažnai pasireiškiantis nepageidaujamas poveikis, kuris tęsiant gydymą, gali stiprėti.

Sumažėjęs apetitas – nesijaudinkite, jei mažiau valgote dieną ar dvi.

Kraujo krešėjimas - kreipkitės į gydymo įstaigą, jei kojos tapo paraudusios, skausmingos, atsirado kojų tinimas arba dusulys.

Keletas rečiau pasitaikančių nepageidaujamų poveikių:

Į gripą panašūs simptomai - Jūs galite pajauti į gripą panašius simptomus chemoterapijos metu arba netrukus po jos:

- Karščio ar šalčio jausmas, drebulys
- Karščiavimas
- Galvos skausmas
- Raumenų skausmas
- Nuovargis

Pykinimas – kartais kartu lydimas vėmimo. Dažniausiai gerai kontroliuojamas skiriant vaistus nuo pykinimo. Labai svarbu vartoti vaistus nuo pykinimo net jei ir nesijaučiate blogai, nes lengviau yra išvengti simptomų atsiradimo, nei jiems atsiradus juos gydyti. Jau jaučiatės blogai dažniau nei vieną kartą per dieną, susisiekite su gydytoju.

Pilvo skausmas – galite jausti maudžiančio pobūdžio ar spazminį kartu su pilvo pūtimu, tai dažnai susiję su chemoterapija. Jei jaučiate nuolatinį aštraus pobūdžio skausmą, kreipkitės į gydytoją.

Vidurių užkietėjimas - Jums gali padėti daugiau skaidulų turinčio maisto (daržovių, vaisių, pilnagrūdės duonos) vartojimas. Taip pat rekomenduojama išgerti mažiausiai 2 litrus vandens per parą. Jei simptomai trunka 2-3 dienas, gali prireikti vidurius laisvinamųjų vaistų.

Galvos skausmas - gali prireikti išgerti skausmą mažinančių vaistų, tokių kaip paracetamolis.

Skysčių kaupimasis – galite priaugti svorio ir Jūsų veidas, čiurnos ar kojos gali patinti. Tinimą gali palengvinti kojų pakėlimas ant pagalvėlės. Pasibaigus gydymui tinimai sumažės.

Miego sutrikimai - jeigu reikia, galite išgerti migdomųjų tablečių.

Mieguistumas - chemoterapija gali sukelti mieguistumą ir nuovargį. Jeigu jaučiatės mieguistas, nevairuokite ar nevaldykite mechanizmų.

Plaukų slinkimas - plaukai gali suplonėti, tačiau mažai tikėtina, kad prarasite plaukus.

Vaistai, padedantys kontroliuoti šalutinį poveikį

Būtinai praneškite savo gydytojui apie bet kokį pasireiškusį šalutinį poveikį. Gydytojas gali paskirti naudingų vaistų simptomams kontroliuoti.

Ar turėčiau toliau vartoti įprastus vaistus?

Taip, Jūs turite toliau vartoti visus įprastus vaistus. Praneškite savo gydytojui apie vartojamus vaistus, kad galėtumėte patarti apie tolimesnį jų vartojimą.

Ar galiu pasiskiepyti nuo gripo?

Taip, prieš pradėdami chemoterapiją patartina pasiskiepyti nuo gripo. Jei jau pradėjote chemoterapiją, kreipkitės į gydytoją, kuris patars dėl tinkamiausio skiepijimosi laiko.

Patarimai gydymo metu

- Kad apsaugotumėte inkstus, gerkite pakankamai skysčių (ne mažiau nei 2 litrus per dieną)
- Gerai maitinkitės. Valgymas mažomis porcijomis ir dažniau, gali padėti sumažinti pykinimą. Turėtumėte vengti riebaus ir kepto maisto. Jeigu reikia, galite vartoti vaistus pykinimui sumažinti.
- Kad sumažintume kraujavimo riziką, skutimosi metu naudokite elektrinį skutuvą, dantis valykitės minkštu dantų šepetėliu.
- Venkite tiesioginės saulės poveikio. Naudokite SPF 15 ar didesnę apsauginę priemonę nuo saulės, dėvėkite apsauginius drabužius.
- Jums gali pasireikšti mieguistumas ar galvos svaigimas; venkite vairuoti ar užsiimti užduotimis, kurioms reikia budrumo, kol nebus žinomas Jūsų atsakas į gemcitabiną.

- Pakankamai ilsėkitės.
- Kad išvengtumėte plaštakų ir pėdų odos reakcijos:
 - Sumažinkite trintį, spaudimą ir karštį, tenkantį Jūsų kojoms ir rankoms;
 - Venkite ilgo kontakto su karštu vandeniu, pavyzdžiui indų plovimo, ilgo maudymosi duše ar vonioje;
 - Nenaudokite indų plovimui skirtų pirštinių, nes pirštines sudaranti guma gali šildyti Jūsų delnų odą;
 - Venkite ilgų pasivaikščiojimų ar šokinėjimo, kad sumažintumėte padų odos lupimąsi;
 - Nenaudokite sodo ar namų ūkio įrankių, kurie kietu paviršiumi spaudžia ranką;
 - Venkite šveičiamųjų losjonų jūsų kojoms ir rankoms, bet išlaikykite odą drėgną.
- Kad sumažintumėte simptomus, galite naudoti drėkinamuosius kremus ar vaistus nuo skausmo, skausmui malšinti. Aptarkite tinkamiausią gydymą su jūsų gydytoju.
- Namuose turėkite vaistų, kurių gali prireikti norint suvaldyti nepageidaujamus simptomus.
- Prieš pradėdami gydymą chemoterapiją, savo gydytoją informuokite, kokius vaistus vartojate. Kartais pasireiškiantys nepageidaujami poveikiai gali būti susiję su Jūsų vartojamais vaistais, o ne su chemoterapija.
- Jeigu Jus vargina sunkūs simptomai arba per 24 val. būklė nepagerėja, nedvejodami kreipkitės į gydytoją.
- Atkreipkite dėmesį į su kraujo krėšėjimu susijusius nepageidaujamus poveikius: atsiradus rankos ar kojos skausmui, paraudimui, patinimui, oro trūkumui ar skausmui krūtinėje, susisiekite su savo gydytoju.
- Kol esate gydomas chemoterapija be gydytojo leidimo nesivakcinuokite.
- Jeigu esate vaisingo amžiaus moteris:
 - Prieš pradėdami gydymą gemcitabinu, informuokite savo gydytoją, jei esate ar galite būti nėščia.
 - Venkite pastoti gydymo chemoterapija metu.
 - Chemoterapijos metu nemaitinkite krūtimi.

Kada kreiptis į gydymo įstaigą?

Jeigu Jus vargina sunkūs simptomai arba per 24 val. būklė nepagerėja, nedvejodami kreipkitės į gydytoją.

Kur galėčiau gauti daugiau informacijos?

Daugiau informacijos galite rasti *ESMO* ir *AMMF* internetinėse svetainėse (anglų kalba):

<https://www.esmo.org/for-patients/patient-guides/biliary-tract-cancer>

<https://ammf.org.uk/patient-guide/>